

vseh dežela

Proletarci

združite se!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

Štev. 10 (No. 10).

Chicago, Oktober, 1906

Leto I. (Vol. I.)

Od blizo in daleč.

Strašne, grozne muke prenašajo junaki ruske revolucije. Temna, gorostasna so poročila, ki prihajajo iz Sibirije v svet, kjer žive politični prognanci, žrtve ruskega despotizma. Lakota, škorbut, kolerina in druge nalezljive bolezni so njih tovariši. Smrtna kosa vsled teh strašnih tovarišev grozno kosi med starčki, mladeniči in ženskami.

Iz vasi Nižneje Kumpalolskoje pišejo prognanci:

"Mi moramo živeti v podzemeljskim luknjam podobnih kočah v družbi Ostjakov, ki so okuženi z grozno sifilistično boleznijo. Strašni obrazi nas vedno opominjajo, da bomo tudi mi postali breznosna in brezustničasta bitja, ako bomo dlje časa žveli v ti družbi. Ta bolezen gospodari v vsi vasi, in dozdeva se, kakor da bi bil zrak z bacili te strašne bolezni napolnjen."

Prognanci so prosili, da bi jim dovolilo stanovati v stražnici, ki se navadno rabi za paranje mrličev. Ali okrajni uradnik jim je to prošnjo odbil, češ, da se v mrtvašnici stanovati ne more. Nekateri prognanci počasi lakote umirajo, kajti 5 kopejk dnevno je vendar premalo za preživljenje ene osebe. Ostjaki pa plačajo za celdnevno delo na polju s kosom črnega in črno juho, ki se imenuje kulaga. Nekateri prognanci so hoteli s silo udreti v ječo, da bi imeli vsaj stanovanje in hrano. Ali tudi ta črna molba ni imela vspeha.

V takih razmerah živi na tisoč prognancev evnuški slovanski časnikarji pa trdijo, da car, batjuška po očetovski skrbi za svoje otroke — državljane.

— Pogreb socialista Fleischmana v Nürnbergu, v Nemčiji, katerega je ustrelil neki garjevec, ko je hotel zabraniti pretep med stavkajočimi delavci in garjevci, je bil glasen in očividni protest proti modernim sužnjodržcem — kapitalistom in njihovim privezkom. 20—25 tisoč ljudi je spremenilo umorjenega sodruga na pokopališče. Na stotine vencev so darovali organizirani delavci svojemu umorjenemu tovarišu. Vsi govorniki so bili hudodelstvo morilčevo. Po končanem pogrebu so odkorali delavci pred tvornico, na čelu bobnarji delavskega telovadskega društva in iz tisoč grl so gremeli fejklici ravnatelj tvornica — sokrivcu morilca.

Z žalostjo moramo tudi mi konstatirati, da so dandanes taki umo-

ri lahko vrše nad delavci v vseh kapitalističnih državah, ne da bi bili krivci kaznovani, ker se da ljudstvo od frazerjev-sleparjev vleči za nos.

— Rimski poulični železničarji so zopet pokazali delavcem, kako je treba nastopiti proti današnjim crotom v človeški družbi — kapitalistom, ako ti nameravajo izvršiti zavraten napad na delavce.

Mestni odbor je odločil, da se vozi po mestu vsaki dan v varstvu dveh civilnih policajev voz za vezbanje. Ali rimski poulični železničarji so ti garjevski šoli naredili z enim mahljem konec.

Mestni odbor je odločil, da se vozi po mestu vsaki dan v varstvu dveh civilnih policajev voz za vezbanje. Ali rimski poulični železničarji so ti garjevski šoli naredili z enim mahljem konec.

Komaj je voz z garjevskimi učenci zapustil remizo, že so pričeli železničarji voziti svoje vozove v remizo. V poldrugi uri je bil zadnji voz v remizi.

Ta nepričakovani odpor je povzročil velik učinek. Dve uri kasneje je že mestni svet odredil, da se voz z učenci-garjevci ne bo več prikazal na ulico.

In to delo pouličnih železničarjev v Rimu dokazuje zopet jasno kot beli dan, da le odločen odpor, stavka, bojkot itd. izvojujejo delavcem zmage, kapitalistom pa zasekajo smrtne rane.

— Iz zmedenih brzobjavnih poročil je razvidno, da so se v Reki na Hrvaškem zopet kar na debelo in navskriž pretepalj Slovenci, Hrvatje, Nemci, Lahi in Ogri. Vzroki? Narodni razpor.

Narodni razpor v 20. stoletju! Človek bi se smejal, če ne bi bila to kruta resnica.

Ako bi bili narodi v Avstriji pametni, bi rekli: Advokati, duhovniki, principi, grofi, škrici sploh, če vam je toliko za narodnost, pojdite sami na cesto, pa se pretepaajte, kolikor vas je volja. Nas, narod, produktiven narod — delavce in kmete — pa pustite z vašimi frazami v miru, ker jih le radi tega rabite, da nas ložje vladate, tlačite in izsesavate. Narodni ali verski boj je vaša korist, a naša poguba.

— Narodno liberalni listi v stari domovini se hudo jeze, ker je okrajni glavar sezanski g. Rebek branil slovenskim krašovcem izgolj štreberstva dokazati svojo lakajsko, pasjo udanost do habsburške hiše pri otvoritvi nove železnice v senci narodnih zastav.

Isti listi so pa polni hvale do takih županov in družih vsiljenih zastopnikov slovenskega naroda, ki so v oficijelni narodni slovenski obleki skazevali svoj bizantizem

nadvojvodu-prestolonasledniku.

Ako bi bili ti listi res napredni, svobodomiselní, kar v eni sapi vedno trdijo, potem bi ožigosali slovenski bizantizem, ki se je posebno v svoji goloti pokazal na Bledu in drugod.

Štreber je vsak, kdor odprto kaže svojo hlapčevsko dušo napram vladarjem, ki se rede o sragah in krvi naroda, potem naj že svojo hlapčevsko dušo kaže v narodnih ali breznarodnih barvah.

To naj si zapomnijo vsi narodni, svobodomiselní listi, ki se jokajo, da se ni na Krasu javno konstatiralo, da žive tu habsburški rodovini udani Slovenci.

Slovenski narod bi bil sploh najbolje praznoval otvoritev železnice, ako bi bil ostal doma, oficijelni sprejem prestolonaslednika pa prepuštil le takim ljudem, ki si noč in dan želijo, da bi jim tam koder hrbet zgubi pošteno ime, zrastel reppek, da bi lahko že z mahanjem, ne da bi jim bilo treba govoriti, očividno kazali svoje lakajstvo.

KNJIŽEVNOST.

Sedma številka "Naših zapiskov" ima sledečo zanimivo vsebino: Ivan Cankar: Govekar in Govekarji; — Politično življenje Slovencev (nadaljevanje); — O spolnih boleznih (nadaljevanje); Socialni boji slovenskih kmetov v srednjem veku (nadaljevanje). — Pregled: *Socijalizem*. — Književnost: *Ljudmila Poljanec*: Poezije. Poročilo A. P.

Priporočamo najtopleje!

IZ STRANKE.

Vse tiste sodruge, ki so ob času ustanovitve "Proletarca" obljubili prispevke — ki so bili deloma tudi kvitirani v prvi številki na kontu zaupnosti — a se do danes še niso odračunali, se tem potom pozivlje, da to store ali pa se opravičijo na zakasnitvi.

Zvrševalni odbor Jugosl. soc. Zveze v Amer. je sklenil na seji dne 19. julija t. l., da se vse tiste, ki bi se temu pozivu neodzvali objavi v prihodnji številki "Proletarca" in se izkazano svoto v prvi številki verificira. Istotako zadene to tiste, ki še niso odračunali blokov.

Ker so posamezniki opravičeni zahtevati jasnosti v računih, je tudi odbor opravičen od teh zahtevati dolžnosti napram obljubam; brez odračunanja pa ni mogoče delati definitivnega računa.

Vsak naj stori torej svojo dolžnost!

Odbor.

DOPIS.

Glencoe, Ohio, 15. septembra 1906.

Cerjeno uredništvo "Proletarca"! Kater je razvidno iz "G. Svobode", nemorejo uredniki tega lista nobenkrat zaključiti tega, brez da bi se ne opravičili pred dopisovalci: naj potrpe z dopisi, češ, da ni prostora v tej številki i. t. d. Seveda je to samoobsebi umevno, da ne more biti prostora za vnanje dopise, če je treba krpučati in mašiti "članke", ki so naperjeni proti ljudem, ki jih prijemljejo za dolga ušesa.

V teh "člankih" se seveda prav po staroveško zavija resnica in blati z najpodlejšimi privlečki poštene ljudi. Res je sicer, da socialiste tako rentaćenje zelo malo briga; ampak ne taktno bi bilo, če bi podlim sleparjem a la Konda molčali.

Le-ti kšeft socialisti očitajo sodrugu Ig. Žlembergerju, da nezna svojega imena pravilno podpisati (Slepar Konda pa zna podpisati in falsificirati imena, samo da gre sleparija. Opom. ured.), kar je v njih očeh veliko zločinstvo.

Toda gospodje okoli "Glas Svobode"! ki v enomer trobite, da narod učite, — po čemu pa tega že takrat niste povedali, da nezna imena podpisati, ko je vam novce za list pošiljal in za list agitiral?! — Takrat je imel sladkobesedni slepar vse polno poklonov — in vse je bilo v najlepšem redu. Tako delajo zahrbtni hinavci in švindlerji! — razumete Konda!

V št. 36 se čita: "radi bi videli rokopis Žlembergerja"; — Konda naj se ozre po svojih rokopisih; in ko bi imel le še trohice značaja v sebi, bi ga moralo biti sram, da je kaj takega zinil.

Če Konda in njegovi pisarji mislijo, da so take teze ona privlačnost, ki vplivajo na najnižje instinkte v neotesancih, da se vzbudi v njih otročji zasmeh, je to slabo znamenje. Fej propalice!

V 11. števil. "Gl. Svobode" se je že po nekem človeku iz Glencoe, napadlo sodr. Žlembergerja in M. N. S. klub v Glencoe, O., in ker je dotična oseba to storila, mu je Konda naklonil \$4.00 — to se pravi, prejela jih je za podpis. In kje ste dobili tisti denar, Konda??

Mnogo uprašanj bo treba še odgovarjati sleparjem, zato naj bodo uverjeni! Naj živi pravica in resnica!

Medn. soc. klub v Glencoe.

CRVENI BARJAK.

Crveni barjak zrakom se vija;
Slobode zlatne premili znak,
Pod njim se boraca četica sbija,
Al' kad ih brojiš svak' je junak.
Ko krv, što našim žilama kola,
Što tekla veće je bezbroj krat,

Na bojnem polju, a za slobodu,
Kad pao nam mnogi predragi brat:
Tako je crveni i naš znak bojni!...
Ljubimo svi ga, jerbo je tak
Vijaj se veselo crveni stježe!!
Premoći naše budi vjek znak.

Vij se, o vij se, crveni stježe!
K slavi tek vodi taj ljudski roj;
Ti braći miloj prorokom budi,
Da će v'jek sretan biti nam boj.

U mislih spomen pobudjuj viekom,
U srcu nade stvaraj nam blist,
Koj boj tek ljubi, tom budi Me-
kom!...

Nepodmitljiv, sjajan, od himbe čist,
Slobode mile ti si nam znakom;
Za sužnje vriedi njezin tek sjaj.
Vij se, o vij se, crveni stježe,

Kroz boj slobodu porodit daj!
Vitlaj se svuda crveni stježe,
Pod sobom skupi robove sve.
Nek vojska sdrženog trpećeg
puka

Sviet novi stvori, prije nek' mre!
Plodove svagdje djelo tek stvori,
A bieda sprema djela svud.
Usud nam cvate svagdje jednaki,
Svagdje gdje diše čovječja grud.

Jednake boli, jednake nade
Sdružuju svagdje radništvo sve,
Vitlaj se svuda crveni stježe!
Svagdje gdje trpećim krvca još
vre!

LUKAVOST KAPITALIZMA.

Tako zvan "Labor Day" taj glavni blagdan američanske radničke aristokracije, kojeg svaki dobar union-men slaviti mora, ako neće radi nepristustvovanja na tu prodekaciju nekoliko dolara da šteti, dakle privezan uz to kao nijedno drugo izloženje u američanskom političko-društvenim životu tako dobro ta cijela politička taktika i lukavost kapitalističke klase u Americi na jednoj strani, te diplomatski indifferizam radničke klase te države na drugoj strani, te on mora da je iz tih razloga daje postao paje kao, "Zakonopotvrđen blagdan", a to znači toliko zakonom potvrđena nebojazljivost trade union pokreta i njegove taktike. Kad bi organizirano radništvo Amerike mjesto Labor Day pa sa radnom braćom u Europi slavi taj internacionalni dan prvi svibanj. Je li bi onda bez ičega dalje vladajuća klasa u Americi to zahtijevanje izpunila itaj blagdan zakonom potvrdila. To pitanje možemo hahko odgovoriti sa nebi. Kad će američanska radnička klasa klasno prosvjetnog socialističkog duha taj zahtijev staviti, onda će američanska buržoazija isto tako odbiti kao i buržoazija u staroj domovini, jer onda bi se o raznošenjem principa radilo, što se u pokretu za "Labor Day" niš ne nadje. Jer to nije ko prvi svibanj za njegovo postignuće boriti se, već je poklonjen, kao kad otac

dobroj pokornoj djeci kakovu igračku pokloni daje kroz bolje i poslušnije načini. Taj Labor Day je kao takav, u svojoj postojećoj formi kao jedno poslanstvo od pametne diplomatske radničke politike, kao što ju vladajuća klasa u Americi još uvijek vodila. Taj "Labor Day" kao pripadnik radničkoj klasi jest s drugim rečima jedan produkt političkog temelja, kojeg englezka, kao i američanska buržoazija pram radničkim zahtijevima radi "Killing with kindness".

Kad mi tu stvar promatramo, i proučit iz radničkog intererasa hoćemo, tko je taj "Labor Day" postavio, pronaći nemožemo već ostaje nam to shvaćenje preko, da se tim radničkim vodjam najmanje jedan put u godini prilika dade, sa imenom "Grand Marshal" i kako se još sve te ljepse vojničke okretnosti zovu, te njihove "Führerrole" u kočijama visoko barem jednomput u godini uživati. Tako mislimo barem a u tome će i mnogo istine biti, ako si mi svetkovinu tog dana na svakojake načine kako počima i svrši pogledamo.

Mi union-radnici svetkujemo taj dan, jedan "Celebration" priredi svetkovinu po ukusu organizacije, onda stupa mnogo ukusni drugova u njihovom već po zahtijevu organizacije odielu. Kao jednostavni članovi bez ike časti idu kao samo razumljivo pješke oficirima čast bit će luksus jedan fiaker ili jedan jahači konj dopušten. Te kočije pokazuju obično — ili republikanac ili demokrat gragonačelnik, to je u interesu dobrog prijateljstva između radnički oficira i gradonačelnika. Takodjer je veliko iznadjenje ako gosp. gr. načelnik ili drugi, koji dem. ili repub. zastupnik učestvuje u častnom govoru, ili bolje sa govorom prodje a onda sa "pravo" klicanjem od organizovanog radništva pozdravljen bude, govor o interesu mišljenja između kapitala i rada, i više taki ljepi stvari ocifrao te slušateljem na srce stavio: a ništa i sasvim ništa o njihovi vlastiti interesi. Što sad dalje, ja do pol noći uzdržati, da još samo rezultat od Presbokser sobom kući uzet može. Na temelju toga, što smo čuli i videli, da je taj "Labor Day" blagdan komu se veseli kapitalizam i radnička birokracija.

BRAČO RADNINCI!

Ako Vi hoćete proučit, koje mjesto Vaša klasa zauzima, koji su Vaši razredni interesi i kako nje imate uzdržati. Sve ukupne hrvatske novine u Sj. dražava izključivo Proletarec služe kapitalističkoj klasi. Našim izrabljivačem, našim neprijateljem. Proletarec dodje svaki mjesec u Vašu kuću ito za 50c. na godinu, hiljade i hiljade radnika plate godišnje tri do pet dolara zato, da si njihove glave dan na dan truju, duševnu hranu uzimlju pisanje-robova, koje kapitalizam priredjuje. I na žalost još hiljade radnika rado udišu taj otrov, bez uvidjenja da oni sami sačinjavaju karku i kapitalističkom lancu. Oni mogu, da si predstave, da su dobri union radnici, mogu, da si predstave, da su takodjer u politici na pravom putu, ali ekonomski i politički pravo govoriti može samo jedan pravo učan duh a tu nauku mogu radnici samo pridobiti, ako nauku i prosvjetu u štampi svoje vlastite

klase traže. Kapitalistička štampa nema interese zato, da radnika u njegovih pravi interesi prosvjete, već protivno: čim više radništvo neprosvjetno ostane, to se lakše i rabljivačtvu igra s njime. Drugovi radnici, promislite si Vašu dužnost pram Vam samom, pram Vašoj klasi i pram Vašoj štampi, gledajte, da ćemo skoro naš proletarski list dobivati nedeljno. Zato sabirajte neprekidno preplatnike za Proletarec.

Svaki čitaoc ovih par redaka neka nam obećaje, da će budući mjesec najmanje dva nova preplatnika k ovim novinam dovesti.

Sa socialističkim pozdravom
Uprava.

ZAŠTO SE UDRUŽUJEMO.

Nikakov život, nikoja sila ne može se zamisliti bez organizacije. Sav društveni i svaki tjelesni život potvrđuje nam ispravnost tog ne umoljivog zakona. Poslovice i znanost slažu to u riječi: u slozi je moć! I baš zato, jer je današnji posjedujući razred dobro organiziran, imade vlast i moć nad siromašnim, radnim narodom.

Zadnjih godina mogli smo čitati i vidjeti mnogo znakova jakosti i moći organiziranog radništva, koji su se očitovali u herojskim borbama rada protiv izrabljivaču, kapitalu, no još uvijek smo daleko od našega cilja i to krivnjom ogromnog dijela radništva, koje do danas moć organizacije shvatilo nije.

Zato je potrebno, da svaki radnik sam sebi reče: ja sam jedan važan dio organizacije. Svaki bi morao oživiti se misli, da bez njegova ne ide napred, da on mora uvijek pomagati, kako bi se njegova organizacija održala na visini svoje zadaće.

Pitanje, zašto se organiziramo? pričiniti će se mnogom čitatelju suvišnim, jer to svi znamo, da odgovor glasi: za povišenje zarade i skraćenje radnog vremena. Ali ti me ovo pitanje još nije odgovoreno.

Naravno, da je cijeli niz naših zahtjeva materijalne naravi. Strukovne organizacije stavile su si u glavnom za zadaću, da radnicima poboljšaju radne i životne uvjete i zato ima mnogo ljudi, koji su mnijenja, da, kada bude radnik oslobođen današnjih briga, koje mu u današnjim prilikama oko uzdržavanja svoje obitelji nastaju nesnosljive, onda će raznim "huškarima i bunčijama" ponestati tla izpod nogu.

Dali je tako? Zar zbilja ne mislimo na drugo, nego na želudac?

Ta u svijetu imade toliko životnih radosti, kao krasote prirode, znanost, umjetnost itd. I sve to su uzeli privilegovani monopolisti, bogataši za sebe, dok nama sve te krasote ostaju kroz cio život sakrivene i tajne. Nama ne dostaje vremena, da se drugim doli robotom bavimo, a ako nam besposlica pruži vremena, onda nas poput psa za zvijerju, goni glad, da tražimo rada. Što nam se od svega toga u školi pruža, jest od vlastodržca i podržavatelja toga sistema proračunano u tu svrhu, da učini iz nas pokorne i marljive robove, — temelje njihovoj udobnosti i slasti života. I kad tako porastemo, hoće se godina, dok nam se sve te po nas štetne, umjetnim načinom u glavu usadjene predsude istjeraju. Tek go-

dine pregaranja i oskudjevanja pa neprestano robotanje, čine nas svjesnim našeg razrednog položaja, ako nam nije briga i robota, te svagdanji pogledi na našu oskudnu djecu, odrvenila mozak.

Dok budemo "dobri i poslušni" radnici, dok se budemo zadovoljavali mrvicama, što nam dobacuju oni, koji su okupirali sve bogatstvo i vlast, tako dugo ćemo biti puki robovi. Kako je ubitačno gospodarstveno, tako je i duševno ropstvo. A fabula o ravnopravnosti današnjih ljudi, ostaje fabula i prosta dobro proračunana laž, kojom nas se samo zavadja.

Zato nastojanje organizacije mora ići neposredno sa političkom borbom za odstranjenjem te skučenosti i spona, koje se tome razvoju, za volju privilegovanih razreda, na put stavljaju. Da postignemo bolje plaće i kraće radno vrijeme, i da nam životne slasti jedino u radu, jelu, piću i spavanju sastaje, zar bismo onda bili ljudi u pravom smislu riječi? Nipošto! To su samo preduvjeti pravom životu, jer kad smo pomoću jake organizacije postigli bolju zaradu i lišili sadašnje oskudice, te skratili radno vrijeme i tako dobili vremena i za druge misli, kada smo napokon iz vlažnih, u opće nezdravih stanova izašli, te postali čili, zdravi, krepki ljudi, onda ćemo sizati objeručke za onim blagom života, koji nam danas drugi ugrabiše. Borba za ljudska prava iziskuje duševno i tjelesno zdrave borce, jer pred nama stoji kroz vjekove gradjena kapitalistička organizacija. A kada nam uspije tu borbu pobjedonosno dokončati, onda ćemo tek biti slobodni i sretni ljudi. Zato udružimo se...

S. R.

KAKO SE DANAS RATUJE?

Marksov nazor, da svi društveni događaji imaju za podlogu razvoj srestava proizvodnje, svakim danom dobiva sve jačih potvrda. A to se osobito opaža i potvrđuje na uzrujanosti, kojom današnje baržoaske i kapitalističke klase i države uređuju svoje ekonomske odnošaje. Dok su nekada ratovi imali pretežno dinastički ili vjerski karakter, danas u doba prosvjete i civilizacije zadobivaju sve više otvoren karakter ratova nacionalnih, t. j. ratova, koji imadu za obilježje sukob kapitalističkih klasa dvaju naroda. A ovom sukobu je temelj međjusobna kapitalistička konkurencija, koja je opet uvjetovana postojećim načinom proizvodnje.

No taj razvoj stvrio e i grobara današnjega načina proizvodnje: stvorio je i stvara moderni proletarijat. Ova nova društvena klasa ima sve manje interesa od krvavih nacionalnih ratova, pak im se s toga ili pasivno ili aktivno opire. U slijed ove opozicije prema ratovima, radjaju se sve kulturniji oblici sukoba i izravnavanja. Sve redji postaju krvavi ratovi medju kulturnim narodima, a ako do njih i dodje, tada vuuku za sobom užasne posljedice: financijalnu ruinu i padanje upliva onoga, koji je rat započeo. Onaj, koji je izazvao francesko-njemački rat, krvavi pokolj između dva kulturna naroda, platio je svoju drskost gubitkom prijestolja, a franceski i njemački narod je podnesau ogromne žrtve; englesko-burski rat ima za poslje-

dicu pad britkoga imperijalizma i porast razredne svijesti engleskoga proletarijata, što se oboje pokazalo u zadnjim izborima u Britaniji; rusko-japanski rat ostavlja iza sebe pad autokracije i pobjedu revolucije u Rusiji i financijalnu ruinu i glad u Japanu, a da se i pusti s vida sve ogromne i sramotne žrtve modernoga barbarstva.

Krvavi ratovi postaju danas sve opasnijim eksperimentima, kojim se mogu otkinuti glavu i opaliti prste baš oni, koji ih izazivaju i ravnaју. Radni narod prestaje biti glupom gomilom ili krdom volova, što nosi svoj život na pazar za tuđe interese. Ako već mora gubiti život, tada je toliko jestan, da ga gubi bar za interes svoje klase, svojih supatnika i svoga potomstva, za interes sveukupnoga čovječanstva.

Zato sve češće vidjamo sukobe, teške i opasne, ali bez krvi, sukobe čisto gospodarske naravi. Dođuše i ovdje najviše pati i štibu plaća također proletarijat, ali bar u nešto manje brutalnom obliku, a osim toga u obliku, koji je jasan za svakoga, da je sukob u interesu jedino vladajućih klasa.

Već više meseci čutjemo, da je planuo carinski rat između Srbije i Austro-Ugarske. Što će biti posljedica ovoga carinskoga rata? Radni narod u Austriji, Ugarskoj i Hrvatskoj morat će od sada još skuplje plaćati meso i još nekoja živežna sredstva, što smo ih iz Srbije dobivali. A srpski proletarci će morati skuplje plaćati industrijalne produkte, što su ih do sada jeftinije dobivali i Austro-Ugarske. Osim toga srpski seljaci neće imati kome prodati svoje svinje, volove itd., da mogu državi platiti porez, dok će kod nas opet nastupiti bezposlica u onim obrtima i tvornicama, koje su svoju robu izvezile i prodavale u Srbiju. Dakle i ovdje će platiti račun baš radni narod. Dođuše neće ga strijeljati puškama i topovima, jer između Beograda i Zemuna još ne padaju topovski metci, ali će ga zato strijeljati po džepu i po trbuhu, poskupivši mu one životne potrepsine, koje su mu najnužnije.

Ako će imati koristi od toga carinskoga rata? Prije svega veleposjednici u Austro-Ugarskoj, koji će nagomilana svoja životna sredstva moći skuplje prodati našem radnom narodu, pošto nema konkurencije iz Srbije. U Srbiji će pak imati koristi tvorničari, poduzetnici itd., dakle kapitalisti, koji se sada žure, da otvaraju tvornice, pošto sada nema konkurencije iz Austro-Ugarske. Dakle račun je veoma jasan. Radni narod od ovog carinskoga rata ima štete, a kapitalisti i veleposjednici koriste.

DOMOVINA.

Domovina! Koli čarobna riječ! Zar ne? Da, bila je ona čarobna i za naše roditelje i praroditelje, od koje su bili ponajviše zasljepljeni. Ima gdje kojih riječi, koje čine, da teče ljudska krv.

Koliko li je ljudi ta riječ zaludila? Koliko li ih je palo za nju?

Naše majke, kao što su od mnogo čega, tako su i o toj riječi imale predsuda, uspavljivale su nas patriotskim pjesama, a ocvri naši razveseljavali su nas ratnim događajima. Uzrasli smo u tom, da smo neprestano čuli o ljudima, koji su

živjeli od ratova ili su "slavno" pali na bojnim poljima.

Mjesto da su u nama razvijali dobar i zdravi naravni nagon; kao ljubav prema ljudima, trudili su se u nam uzgojiti najgore kao: inatljivost, ubojstvo, okrutnost i divljačstvo.

S toga je nužno, da se tome iz svih sila opremo, da se to više i u buduće ne dogodi.

Jedina i korisna ljubav prema domovini, pokazuje se u nastojanju, da se podignu sve snage za opću korist.

Jedini, koji s pravom o sebi kazati mogu, da su svoju domovinu ljubili i da je ljube, su oni, koji su radili, koji su pokazivali svoj patriotizam u radu.

Seljak je to, koji je pluzio, radnik je to u radionici ili fabrici, izumitelj, učenjak, umjetnik i oni, koji su propovjedali blagostanje i ljepotu za sve; i revolucionarac koji je svojim primjerom pokazivao trag, put, "strašnoj masi", kojim će osvojiti svoja prava. — Nisu li to patriote?

Ali njihov patriotizam nije nikakav državni patriotizam, kao što se u školama propovjeda. On nije nikakovo sredstvo z pokoravanje i zato nije od državnika priznat. Oni trebaju ovaj patriotizam, koji zaludjuje oni trebaju ovaj patriotski fanatizam; budući da je fanatizam izvrstno sredstvo, da se ljude spravi u okove. Pod pozivom "za domovinu" bivaju fanatizirani ljudi zavedeni.

"Domovina" mora uzdržati svetost potlačivanja, prevaje i javnog nasilja.

Hiljade sramotnih djela i zločina mnogobrojna sumljiva poduzeća i politički izborni programi i sakriveni pod etiketom "za domovinu".

Za volju ove riječi otimlju čovjeka u naponu snage iz kruga obitelji, otimlju ga od rada njegova; samo zato da bude besvjesno oruđe u rukama drugih. I kada on tada pod pritiskom zločina i ponižavanja učini što zla, tada pozivaju njegove mučitelje — na službu za domovinu.

Za volje domovine opterećuju nas kojekakovi porezi; za volju te domovine smo svaki dan pritiskivani pod jaram rada po deset, dvanaest, četrnaest i više sati.

Da produkti jedne zemlje, na kojem svjetskom tržištu imaju prvenstvo ili da se održe, moraju u njoj živjeti radnici trpjeti na pomanjkanju najnužnijih životnih sredstava.

I ako u tuđoj zemlji, pa ma to bila i ona, proti kojoj se iz petnih žila bore — dobiju jeftinij sirovine nego li u domovini, pljuje i najveći patriot na domovinu.

Bude li ma kakav internacionalni dohodak moguć, da se njime uguši u bilo kojoj zemlji radnički pokret što poboljšicu zahtjeva, iščekava kod posjedujućih i vladajućih svaki ozir na domovinu i na njezine stanovnike.

Tako dugo, dok će nas bludnja o "domovini" zaludjivati t. j. tako dugo dok ne ćemo napred proračunanu igru patriota" progledati, o stati ćemo robovi. Dosta je zato svake obmane i bludnje.

Ljudima, koji nam svakom prilikom trube "ovo domovina zahtijeva" ili "to zahtijevaju interesi domovine". — moramo jednom za uvijek pokazati i razjasniti, da su već

odavno i za uvijek prošla ona vremena, dok se moglo ljude ovakovim besmislicama zaludjivati.

Domovinu sačinjavamo mi sami, mi radni narod, koji smo podloga cijelom društvu. Bez nas domovina nije ništa.

I ako hoćemo, da nam ta domovina bude sretna i zadovoljna, nasmijemo se začati ni jednoga rada, što će toj domovini koristiti.

B. V. Jurjev.

DOPISI.

Neff, O., 9. sept. 1906.

Medjunarodni socijalistički klub Glenkoe, O., održao je dne 1. sept. 1906 veliki zabavni ples, u podporu "revolucionarnom pokretu u Rusiji", u dvorani Mrs. Dernac, Neff, O. Hala je prvo svakog posjetioca u srce dirnula jer beša sva sa crvenimi barjaci obložena, nad prizorom gdje je glazba svirala, sjala se velika slova sa sadržajem "Živila ruska revolucija". I zabava je prikazivala upravo medjunarodni karakter, te riječi našeg roditelja K. Marks radnici sviju zemalja ujedinite se, jer tu beše pristupni Slovenci, Hrvati, Dalmatinci, Italijani, Česi, Njemci i druge narodnosti, sve bijaše mirno i tiho ali veselo, nije se čulo nikakove balamaže, kako se to obično događa na patriotskim zabavama, čula se glazba i veseli poklici "Živila ruska revolucija", "Živio medjunarodni socijalizam". Pri svršetku držao je govor drug Žemberger u slovenskom jeziku, drug Dvorak u českom, drug Šugar u hrvatskom jeziku, te su sa zanimljivim riečima raztumačili, kako postoji ruska revolucija i napredak socializma. A za sve to imamo se zahvaliti našem predsjedniku i roditelju M. N. S. C. Ignac Žemberger-u.

Na našoj zabavi primili smo čistog dobitka \$22.40. Po zaključku na sjednici 25. aug. t. g. odbili smo 1% u podporu "Proletarcu", to iznaša \$2.25, a ostatak, \$20.15, odposlali smo u pomoć ruskoj revoluciji. — Da se upitam gosp. oko "Glas Svobode", šta su oni kao pravi socijalisti u takovu svrhu učinili? Načinili su mnogo, ali u korist svojih džepova, u korist delavskog ljudstva još dosad nista ali sa njihovima bezobraznim riečima ocrnivaju socialiste.

U br. od 1. sep. str. 4. stupac 4. 40sp. u "Glas Svobodi" napali su na naše drugove druga I. Žemberger-a i druga Zavrtnik-a sa godnim psovkama. Neka gosp. oko Glas Svobode podju radit u rudokop, te nakon 16 god. nek pokažu njihov rukopis, kako drug Žemberger radi, o kojem su u listu pisali, da on nezna pisat, eh lahko je pisat uz tuđe žuljeve. Te još uvijek napadju na druga Zavrtnika, drug Zavrtnik je klasno prosvješćen čovjek, njemu nije stalo, da se podigne na vrhunac kao kakvi kapitalistički nogolizac, već se drži svog principa, bori se za radni proletarijat, za dobro radnog ljudstva, kako se borio dosad proti radničkom dušmaninu.

Ako gosp. oko "Glas Svobode" neimaju čim napuniti svoj list, već sa gadnim i lažnim psovkama, naproti drugovima socializma, to neka radje pišu "Sünbadov život", "Tisuću i jedna noc", neka bolje slože ti pametnjaci, ili neka radje nešto

pišu za izpunenje o "vješticama" ili drugim fantazama.

Ako gosp. oko Glas Svobode poče da budu pravi socialisti, onda se neka drže moderni morala (tilj neposjeduju morala; o. u.). A taj moral kaže.

Svaki svijestan radnik mora da se bori proti dušmanu, koje mu cio dan radi za koricu hleba.

Ne psuj poštenog čovjeka, jer za njega je svaka psovka veliki udarac.

N. J. Sabalič,
tajnik M. N. C.

Jugoslavenski socijalistički klub u New-Yorku

održavao je dne 9. sept. svoju godišnju skupštinu, koja beše vrlo dobro posjećena. Drug Čirkov držao je govor o ruskoj revoluciji i na posljedku naglasio, da se sabira dobrovoljan-prilog u pomoć istoj, što i beše jednoglasno primito. Nakon tog birala se uprava.

M. Maljković, perovodja.

Listu v podporo.

Štirje sodrugji v "River Side" \$1.05; Poljski sodrugji za vstopnice \$4.50; Frank Mladič za blok 25c.; Slov. soc. klub v Chicagi: assessment \$7.50; Jereb Joe 50c.; — Glencoe, O.: John Rebol 70c.; N. J. Sabalič: živila ruska revolucija 10c.; Josef Dernač 10c.; Anton Pernar 10c.; Martin Pirc 10c.; Kuzma Šeparović 10c.; Anton Komac 5c.; veselo društvo 50c.; prigodom zabave v Neff, O. (dopis), \$2.25; i veselo društvo 25c. — Skukaj \$18.55c.

Is uredništva.

Umoljavamo drugove, da sva hrvatska i srpska pisma šalju na M. Hans, 81 Gardner str., Chicago Ills.

Chicago, 20. septembra.

Cenjeno uredništvo!

Gotovo se še spominjate na nekoga naivnoga človeka, ki je bil zadnji čas v uredništvu "Glas Svobode" in ki čuje na ime Rajko. Tisti Rajko veste, ki je "namazal" svoje prijatelje in šel h katoliški "Novi Domovni" za urednika, tisti Rajko, ki je vedno vabil ljudi v čitalnico in ki je tako širokoustno besedičil o naizobrazbi rojakov; tisti Rajko je — poneveril nekaj denarja v slovenski čitalnici na Center ave. v Chicagu.

To je vse, kar sem menil povedati o Rajkotu.

Rojakom po Ameriki pa pripočam, da se tega tička varujejo in ga naj imajo vedno pred očmi. Brea mu ne škodi. Varujejo naj se ga povsod, kajti "pumpati" zna prav po schullmeisterko.

Eden čitalničarjev.

Listnica uredništva.

Wm. Brunschmid-Kratochwill, Minneapolis, Minn.: Pravite, da "ste imeli" nekak spis o astronomiji za "Proletarca", da pa ga niste vsled tega vposlali, ker Vam razmere o "P." niso bile znane, — zato ste ga porabili drugje... Hm, "presta", velikodušen človek ste, pa Vam prav nič ne zamerimo, če prav ste se tako nerodno "opravičili". Tim manj Vam moremo zameriti, ker se zavedamo, da ima vsak človek pravico: biti — *arroganten*. Saj to se vjema s programom "liberalcev". — Zdravi! Pa brez zamere.

'PROLETAREC'

List za interese delavskega ljudstva.
Izhaja enkrat v mesecu.
Izdajatelj:

Jugoslovanska socialistična Zveza
v Ameriki.

Naročnina za celo leto v Ameriki...50c
Za Avstrijo.....3 krone

Naslov: "PROLETAREC",

683 Loomis St., Chicago, Ill.

'PROLETAREC'

Devoted to the interests of the
Laboring classes.

Published monthly by the "Slovenian
Socialist Association of America,"
at 683 Loomis St., Chicago, Ill.

Subscription rates 50c a year.
Advertisements on agreement.

Entered as second-class matter January 11th 1906
at the Post Office at Chicago, Ill., under the act of
Congress of March 3, 1879.

GOSPODARSKA BORBA.

"Kje so vzroki?" — tako se u-
prašuje sodr. J. Z—k v štev. 8.
"Proletarca", oziraje se na avstrij-
ski proletarjat v borbi s tamošnja
birokracijo — po domače "škricari-
rijo".

Sodrug Z—k pravi v svojem
člančku, "da se sedaj pripravljajo av-
strijski proletarjat za splošno stav-
ko zavoljo volilne pravice" — in
praša: "zakaj samo zavoljo volil-
ne pravice?"

Moj odgovor je kratek in se
glasi:

Vsled tega samo za voljo volilne
pravice, ker so socialistični politi-
čarji in voditelji socialističnih
strank lačni državne milosti in
služb; brezobzirni na trpine in stra-
danje revežev, ki so brez omike in
službe.

Kdor se še spominja o nastopu
za socializem v Ljubljani, Trstu,
leta 1879 in slednjih štiri ali petih
let, ta danes lahko pove, da je bila
naša agitacija le na gospodarski —
revolucijonarni podlagi pod vplji-
vom "Zukunft" z Dunaja in "Frei-
heit" z Londona in raznih letakov
iz Genfa, tiskanih v italjanskem je-
ziku.

Ivan Brozovič, krojač v Ljublja-
ni, je bil posebno vnet zagovornik
za strokovne organizacije in načelo
je bilo tedaj, da si delavci s stavka-
mi to prisvoje, kar se jim prav zdi.
— to se pravi: vsak delavec ima
pravico do tega, kar pridelava ali u-
stvari.

V združenosti je moč.

Boj na gospodarski podlagi je
zanesljiv — pozitiven; in ker je
čisto enostaven tak boj, lahko tudi
vsak ve, kaj so njegove pravice in
kaj naj se zahteva od gospodarjev.

Že v tistih časih se je govorilo
o splošni stavki in socialni revoluciji,
ako se gospodarji ne udajo na-
šim zahtevam.

O nemški socialni demokraciji
nismo hoteli nič slišati, kajti na-
gibi Bebla, Liebknechta, Kautskya,
Adlerja in drugih so bili le politič-
ni, metafizični, torej negativni, u-
merjeni za despotizem, kreg in pre-
pir — praznega besedičenja čez
mero.

Delavec vé, kaj je krompir, kruh,
hiša, obleka, meso, vino i. t. d., to
vse je pozitivno; organizirajmo se
in poslužimo se bogastev zemlje,
ki je nastalo skozi našo pridnost in
dela, to vse je jasno."

Toda s politiko in vero je vse
drugače.

Nemški socialni demokratje so
vpeljali program minimum in mak-
simum, kar je pravzaprav oboje —
nič, kajti nemški delavci so še ved-
no v tako žalostnem položaju, ka-
kor so bili pred 35 leti, ko so imeli
samo nekoliko tisoč soc. dem. gla-
sov — in sedaj nad 3 milijone. Od
kod to? — Zato, ker si človek, ki
gre voliti družega, odreče sam svo-
je pravice in je odda tistemu, za
kterega voli. Tisti pa, ki je izvol-
jen v postavodajstvo, ne more za-
stopati interesov vsch volilcev če
prav je pošten in vnet za pravo ljud-
stva, in prav vsled te neplodnosti bo
mož začel zastopati le to — kar se
izplača. To zadnje pa ustvari v po-
stavodajalcu spekulativne nagibe,
ki se čimdalje bolj učvrstujejo in
slednjič premagajo vse ideale za
dobro ljudstva — ostane le še pro-
fesionalna titulacija ljudskega za-
stopnika, kterega edina želja po-
stane, da se drži v sedlu. Vse to se
imenuje barantanje z glasovanjem.

Leta 1885—86 nas je začela av-
strijska vlada zatirati in najboljši
možje so se morali izseliti, sicer bi
prišli v zapor — ker so bili socija-
listi. Tako je bilo z Mauro, Slei-
kom, Petričem in tudi z menoj in
naš "Delavski list", kterega smo
izdajali v Trstu l. 1889—90, je bil
zatrt.

Tako se je potem stvar "razvi-
jala" drugače in sedaj imamo slo-
venske socialistične političarje,
professionale par excellence, ki ho-
dijo v "nemških skornjih" in ti so
organizirali "straško" v zadnjih
letih minolega stoletja. Ampak jaz
upam, da je danes še mnogo več
mož veljave in izkušenosti v četah
stranke, ki se vprašujejo: zakaj ne
splošne stavke, da si nazaj vzame-
mo tve, kar so nam izkoriščevalci
dnevno pokradli v imenu postav-
ke že nad tisoče let?"

Zakaj je vsaka večja stavka
zgubljena na Nemškem? — Zato
ker so socialistični političarji na
čelu delavskih organizacij.

Tkavci in premogarji so pred
par leti že skoro zmagali s splošno
stavko, toda socialistični voditelji
in političarji so zapeljali delavce,
da so se brez vsacega dobička —
po starih pogojih — vrnili nazaj
v jarem sužnosti — v roke kapi-
talistom.

Na Francoskem je v tem oziru
seveda drugače v delavskih krogih.
V francoskih syndicatih, delavskih
zadrugah, ali unijah jim je država
in volitev deveta briga. Za prvi maj
so delavci uprizarili veliko agitaci-
jo, da se upelje osemurni delavnik
in druge preosnove za blagor prole-
tarcev. Za agitacijo se je takoj po-
kazal rezultat, namreč, da tam,
kjer so bili delavci korajžni in do-
bro organizirani so zmagali; tam
pa, kjer cvete socialistična politi-
ka, kakor na severnem Franco-
skem — so bili delavci zapeljani od
njih lastnih mestnih, deželnih in
državnih zastopnikov. In ta grda,
amazana hinavščina se hoče upe-
ljati pri prihodnjem delavskem
kongresu v Amiens oktobra 14.—
18. t. l. Francoski političarji hoče-
jo posnemati Nemce, a upam, da
jim bo spodletelo z izdajstvom raz-
nih preosnov in postav, ki ne po-
menijo za proletarca nič in ki ne
menjajo nikjer nič.

Vsled tega priporočam vsem so-
bratom, da se začno zanimati za

gospodarske — industrijelne orga-
nizacije, ki zastopajo naše interese
in jih tudi vspešno branijo, kadar
je treba..

"Industrial Workers of the
World" ("Svetovna zveza indu-
strijalnih delavcev") je proletar-
ska organizacija, ki se je osnovala
lani meseca junija in ki zastopa
popolne misli naših prvih sloven-
skih socialistov. Pozabiti seveda
nesmemo, da je vsaka organizacija
ali društvo edino le to, kar ga udje
napravijo; treba torej agitirati in
nagibati vsacega prijatelja k delu,
da vsak po svoji moči širi temeljne
nauke gospodarstva in naših prav-
vic; da se pristopi k lokalnim or-
ganizacijam I. W. W. ali pa We-
stern Federation of Miners, kar je
eno isto. Le s korajžo in ustrajno-
stjo na delo; akoravno zastopamo
mali narod, tedaj tembolj napeluj-
mo naše moči, da bomo imeli pri-
znanje splošnega proletarjata v
borbi za vesoljni blagor.

A. Klemenčič.

NEKAJ IZ DUŠESLOVJA.

Spisal X.

Katoliška vera tudi uči poleg te-
ga, da je bog v 6. dneh ustvaril
svet iz nič, da je bog Adamu, ko
ga je naredil iz ilovice, udahnil ne-
umerjočo dušo in da ima kot logič-
na posledica vsaki človek neumer-
jočo dušo, ki se po smrti človeka
preseli v pekel, v vice ali pa v ne-
besa.

Najbolj jasno se pa zrcali v kato-
liški cerkvi nauk o neumerjočnosti
duše v členu katekizma, ki se glasi:
"Jaz verujem v vstajenje mesa in
v večno življenje."

Nasprotno pa v mnogih orienta-
lskih, visoko razvitih verah zama-
niščemo nauk o neumerjočnosti du-
še. Tudi v knjigah prave židovske
vere, katere so bile še pred babilon-
sko sužnostjo napisane, ne najdemo
nauka o neumerjočnosti duše.

S tem dokazom je ovržena trdi-
tev, da imajo vse razvite vere za
podlago nauk o neumerjočnosti
duše.

Katoliški duhovniki in drugi po-
svetni zagovorniki katoliške cerkve
in njenih naukov nam vedno oči-
tajo: "Socialisti so materialisti,
Njim se gre za nebesa že na tem
svetu!"

Katoliška gospoda! Kaj pa je
vendar nauk o neumerjočnosti duše
in o vstajenju mesa? Ali ni to nag
in gol materializem? Materialistič-
no telo naj bi od smrti vstalo in ži-
velo v materialističnih nebesih.

Kdor ne verjame, naj le poslušajo
misijonarje na Kranjskem ali pa
v Ameriki, ki v živih barvah sli-
kajo vživanje rajskega veselja v
nebesih za katoličane, peklenke
muke pa za materialiste.

Z eno besedo: Vernim katoliča-
nom obetajo socializem po smrti,
socialistom pa žugajo s trpljenjem,
kakeršnega uživajo že na tem sve-
tu. In to naj bi ne bil gol in nag
materializem?

Ali v človeško dušo ne verjame-
jo le katoliki in razne kristjanske
verske sekte, temveč so učili in še
uče nekateri filozofi, da človek ima
dušo. Ti filozofi uče, da je duša
iz materije, pa nevidna.

Temu nauku pa z odprtimi do-
kazi oporeka fizika. Modernim fi-
zikom je dandanes mogoče vsaki
plin, ki je navadno neviden, z raz-

nimi aparati tako stisniti, da ga
spremene v kapljajočo tekočino.
Vsled tega se lahko vsako nevidno
telo spremeni v vidno. Kedar člo-
vek umerje, ni torej treba drugega,
kakor ujeti njegov zadnji dihlej —
z zadnjim dihlejtem gre po nauku
zagovornikov človeške duše — du-
ša iz človeka — in fiziki bi potem
to dušo z raznimi aparati lahko to-
liko časa pestili, da bi bila vidna za
vsakogar. Zaprl bi jo lahko v pli-
novsko flašo in neumerjoča duša bi
bila vsakemu kot neumerjoča teko-
čina na vpogled."

Tudi dotični dušeslovci, ki trdi-
jo, da je nauk o človeški duši po-
treben z moraličnega stališča, so na
krivem potu.

Brigant na Talijanskem gre v
kapelico in moli vroče, da bi po sre-
či zvršil rop. On se ne boji božje
kazni, saj mu bo bog vse odpusti,
ker ga je že pred izvršitvijo tolo-
vajstva prosil za odpusčenje.

Ali je morda med Slovenci bolj-
še?

Poglejmo le slovenske liberalce
— liberalce po imenu. Vse svoje
žive dni zabavljajo čez duhovnike,
dasi jih vera uči, da so duhovniki
namestniki Krista na zemlji. Ko se
pa bliža zadnja ura, takrat pa hajd
po duhovnika in obljubijo mu vse,
da bi le prišli v materialistična ne-
besa onkraj groba. Skesano se ob-
tožijo svojih "grehov", saj ljubi
bog rad vse odpusti, če se kdo svo-
jih tolovajstev kesa.

Torej tudi z moraličnega stališča
je nauk o človeški duši trhel in
gnjil, ni torej vreden piškavega
oreha.

Za človeško dušo pa smatramo
vse kaj drugega, kar nas uče du-
hovniki in pa zmedeni filozofi.

Fiziološki dokazi nas uče, da
duša ni kako višje immaterielno bi-
tje, pač pa da je splošen izraz za
razne možganske funkcije.

Ako se kako možgansko središče
okvari — vid, sluh, govor — te-
daj preneha tudi njega delo; nara-
va sama tu zvrši odločilen fiziolo-
gičen eksperiment.

Ako duhovniki in zagovorniki
človeške duše hočejo ljudstvo mor-
alno vzgojiti, potem naj prenehajo
z naukom, da človeška duša še po
smrti živi in tam onkraj groba ža-
nje veselje ali pa kazni.

Kdor hoče ljudstvo moralno
vzgojiti, potem mora v prvi vrsti za-
lhtevati, da se privatno kapitalistič-
na lastnina odstrani.

Zahtevajte enake dolžnosti za
vse, enako vzgojo za vse, učite lju-
di, da naj ne storé nič hudega, ne
radi tega, ker bodo baje po smrti
kaznovani, ampak radi tega ne, ker
z zlim škodijo drugim ljudem.
Pravljico o neumerjočnosti duše pa
vrzite med staro in obrabljeno šaro.

SVETOVNI CIRKUS.

Piše Ivan Zvrha.

Družabna slojevska nasprotstva
v današnji človeški družbi so tako
očitna, da jih lahko vsakdo opazi,
vidi in čuti, če le hoče.

Delavec, če dela, ima ali pa tudi
ne tri obede dnevno in pa borno
prenočišče. Če je pa delavec brez-
poselen, tedaj pa strada, da mu po-
kajo kosti, dasiravno še niso zgini-
li trdi žulji — znaki moderne suž-
nosti — z njegovih rok.

Kako pa kapitalist? Kapitalist
zasluži pri vsakem delavcu, ki dela
za njega, po 2 do 10 tolarjev in še

več vsaki dan, kapitalist je lastnik najlepših palač, železnic, parobrodov, rudo- in premogokopov, tvornic itd. Vsi zakoni so tako prikrojeni, da ga varujejo. Tudi milica, policaji, duhovščina in sodniki so njega branitelji.

Kaj pa z duhovniki? Tudi ti so v službi kapitala. Za neproduktivno delo dobivajo \$1.000 do \$50.000 plače na leto. Iz hvaležnosti do kapitalistov pa strašijo delavce s pekrom in hudčem, kakor če bi delavci že na tem svetu ne imeli pekla.

Poleg teh trotoev v človeški družbi imamo še druge. Tu so sodniki in visoki vojaški dostojanstveniki-generalni, ki ne sejejo in ne orjejo, pa vendar žanjejo.

V naši veliki republiki je kapitalistična vlada tako dobrohotna, da dovoli delavcem, da sami volijo sodnike, da jih ob času stavk pošiljajo v ječe.

V stari Evropi, o kateri se trdi, da ni demokratična, pa rede delavci s svojimi žulji neko posebno vrsto ljudi. To pasmo ljudi se tako skrbno redi, kakor voli in prešiče za semenj. In ti pasmi ljudi pravijo, da so cesarji, kralji in knezi po milosti božji.

V današnji človeški družbi imamo skladišča polna oblek, strojev, živeža itd. Delavci pa hodijo bos, strgani in lačni, ker so tako pridno delali, da so skladišča napolnili z raznimi izdelki in pridelki.

Delavci so ustvarili ogromna mesta, krasne palače z brezštevlnimi sobami, sami pa stanujejo v bivališčih, ki so podobna živalskim hlevom, kjer jih po leti tare vročina po zimni pa mraz.

Delavci so zgradili vozove, kočije, železnice, avtomobile, sami pa hodijo peš. Imamo pač trampe in truste.

Dandanes imamo ljudi, ki plačajo za pasji pogreb \$15.000, za delavčev pogreb pa isti ljudje nimajo \$5.00.

V mestih imamo delavke, ki pri tuznem delu ne zaslužijo toliko, da bi se oblekle in do sitedga najedle. In revice so prisiljene oprijeti se prostitucije.

Poleg navedenih kontrastov pa imamo v današnji človeški družbi še mnogo vrst goljufov, sleparjev, tatov, ubijalcev, ki se vsi pod zaščito zakonov reče na troške delavcev.

Tudi škodoželjnost, nevošljivost, obrekovanje, sebičnost in koristolovstvo špancira povsod odprto na prvem mestu.

Imamo tudi preveč ponarejalcev pijač. Tudi strastnih kadilcev obzega spola je preveč, ki mislijo, da bodo pokadili tobak, v resnici bode pa tobak kadilce pokadil.

In ves ta kaos je baje po zatrdilu nekaterih ljudi ustvaril bog, ki je neskončno moder in vsegaveden. In ti ljudje, ki vsa krivdo zvrčajo na boga, na bitje, ki ni in ne bo, de nikdar ekzistiralo, vsaj tako je dokazala moderna veda — so največ krivi, da na svetu vlada tako velikansko gorje, ker nočejo ljudstva poučiti o pravih uzrokih današnjega gorja.

Upr. J. Komran, 382 Hanover str., Milwaukee, Wis.: Vaš list je pošta vrnila z opazko: "not in Directory". Prosimo, naznanite nam pravi naslov. — Pozdrav!

BOJ ZA NEODVISNOST!

V prilog "Industrial Workers of the World"

Piše Fr. Petrič.

Neodvisnost je tako star-historičen pojem, kakor sužnost; pomeni lahko prav mnogo, pa tudi zelo malo.

Neodvisnost, postavljena ali opaževana v službi — se jo lahko tako napačno tolmači in izrablja, kakor napr. "svoboda", "kulturo", "napredek" i. t. d.

Vse človeške dobe so imele svojo neodvisnost v gotovi meji v gotovih posameznikih in do danes sem imajo še to.

Neminalno je ekzistirala ta vedno v dobah, kvalifikalno pa v mejah in je imela zato, ker je ta pojem v zvezi z gospodarskimi odnošaji, ki so po ne socijalističnih uredbah ne splošni za družbo, vedno le v mejah — v posameznikih — temu pojmu odgovarjajočo vrednost.

Po oblikah družbe je prehajala neodvisnost vedno v mejo vladajoče struje, med tem ko je ostala, kot posledica vladajoče neodvisnosti — masi le sužnost.

Danes, pa tudi v prejšnjih dobah, se je to sicer zanikalo, dobrovedoč, da masa ne razumeva ekonomičnih principov v razvoju in da nezna ceniti in čuvati gospodarskih koristi, ki so predpogoji politične in od tod življenske neodvisnosti; da je masi ne pristopna jasnost o gospodarskem postanku, ki je zvezan s členi neodvisne, vladajoče verige, katero vlačijo odvisneži — to so produktivni sloji — da se zamore prvota, postanek gibati perpetuelno v obstoju družbe.

Po oblikah družbe — kakor smo že rekli — je prehajala neodvisnost v oblikovne vladajoče tvorbe in se omejevala; oblasti pa so čvale, da se neodvisnost ni raztegnila preko mej. Vsled tega je imela vsaka neodvisnost in sužnost svoj historičen značaj odgovarjajoča dobi, v kateri je oboje živelo.

Kakor se je oboje razlikovalo po historičnih dobah, tako se je razlikovalo na kontinentih. Tako napr. je bila ruska oficijelna neodvisnost (vsaj pred revolucijo) v svojem bistvu popolnejša, kakor napr. avstrijska ali nemška; taljanska popolnejša od francoske i. t. d. Čim bolj popolna je bila sužnost mase, tim popolnejša je bila neodvisnost vladajoče struje.

O Švicci bi napr. lahko rekli, da ste si neodvisnost in odvisnost srečale na premisi, da se zblížujete druga drugi, kajti obe ste močni — in skoraj bo "neodvisnost", to se pravi vladajoča, manjša od one v masi (?).

Po dobah, t. j. historično, se razlikuje odvisnost in neodvisnost, kakor tudi boji za zadnje enako. Pač pa vsebuje fevdalna doba popolnoma drugačne družabne oblike in nje tvorbe od kapitalistične; boji za neodvisnost zasledujejo istotako historično pot iz dobe v dobo, a vendar vsako s svojim značajem.

Fevdalizem je rodil liberalizem (pričujoča kapitalistična družba ozir. doba), in značaj boja za neodvisnost je liberalen: "kdor je močnejši, ta naj uduši slabejega" — se glasi parola te dobe.

Kdor se bolje zaveda gospodarske matematike, ta vlada, ta je neodvisen.

Na krmilu imamo republikance in demokrate, in oboji pojo edino pesem: "slava zasebnemu kapitalu!" — Doba materijalizma! kajti resnica je, da materijalizem vlada svet danes. Ta materijalizem vlada svet po neodvisnežih, po trustovcih, magnatih. Toda v masi ne prevladuje materijalizem; in od kar se je pričelo delo na socialnem polju zbog anarhistov in socialistov, so se našli vzroki in razlogi:

Če je sedanja doba — doba materijalizma, zato vendar ni odgovoren proletarjat, ko ne poseduje ničesar, ampak odgovorni so tisti, ki so v trustih; odgovorni so zato državniki, "neodvisneži". Neodvisnost na konto sužnosti ameriškega proletarjata - vlad. struja: hoče dandanes obesiti splošnosti materijalen značaj; ali to je švindal. Ali so mar trustovci in drugi magnati reprezentanti mase? — Ne; — iz zgolj sebičnih nagibov, da postanejo neodvisni, so materijalisti — in infamija je, če kdo trdi, da je masa materijalistična; da so anarhisti in socialisti materijalisti. Proletarjat je odvisna, suženjska tvorba napram buržoaziji in se mu le vsled tega predbaciva materijalizem, ker se pripravlja v boj za gospodarsko neodvisnost sploh! To pa je ideal, ki pomenivse kaj drugega kot suh materijalizem nekaternikov današnje družbe. Anarhisti in socialisti zahtevajo srečo za vse enako; ne samo za par delaničev, ki se žive ob sragah proletarjata. Zahteva se, naj bi bil vsak neodvisen, drug od drugega v materijalnem oziru; da predpogoji človeške ekzistence, ki mu po naturi sliši, ne ovira duševne popolnitve i. t. d. Skratka: da izgine "pereča točka" "o gospodarskem boju" iz površja; da se človeštvu da priliko vzdigniti rad materijo, da bo sposobno plavati z dušo in se poglobiti v kras vsega.

Ameriški narod obhaja vsako leto obletnico neodvisnosti iz pod angleškega jarma, ali prav ta narod bi lahko vedel, da je danes v veliko večji gospodarski sužnosti, kot je bil nekdanj pod Veliko Britanijo.

Komedija je — pa naj si bo ta komedija že kakršnega hoče značaja, deferentnega ali indeferentnega — če nosijo bolniki zdrave ljudi na plečih ...

(Dalje pride.)

NEKATERIM V ALBUM.

Ameriški slovenski časnikarji po govori, vedenji ste drvarji.

Po Stritarju.

Kakor imamo ameriški Slovenci, sploh Amerikanci v trgovcih svoje posebne izrodke, tipe, katere je treba javno naslikati in njih slike pritisniti v album, da so vsakomur na ogled, istotako najdemo take pasme v ameriških sloven. časnikarjih.

Takim časnikarjem, ki se ogrinjajo vsaki dan s plaščem idealov, ki se povsod štulijo, kjer njih ozki možgani slutijo napredek, se gre le za intrige in pa — če prav trdijo, da niso materialisti — za povečanje njih osebnih dohodkov, posebno pa še za to, da bi slovenski narod občudoval njih oslovsko pamet. Ta

pasma piše pod tujim, izmišljenim imenom, da potem v svojem zmašilu, kateremu primanjkuje logike, hvali samega sebe pod pravim imenom. Presta hvali zemljo! Ali oba produkta sta iz prave, pristne minesotske moke, dasi sta navadna falzifikata, katerima je primešano precej krede, gipsa in drugih takih neužitnih tvarin, katerih se navadno poslužijo pri ponerejanju hrane le taki trgovci, ki so obiskovali šolo znamenitih konjskih sleparjev.

Presta hvali zemljo. In vendar sta eni in isti produkt, ki se le v tem loči, da se javnosti ponuja pod dveh različnima imenoma.

Ali presta nima le te lastnosti, da hvali zemljo, temveč je tudi pesniško navdahnjena, naduta, aristokratska, surova, posebno pa izbornou poučena o socializmu in anarhizmu.

Verzi, pa še kakšni, ki ji kar teko izpod v osminko zvitega peresa. Ubogi Prešern, ubogi Kette! Zakaj sta neki umrla. Od ameriških pesni-kovalecev, bi se vsaj pošteno naučila pesni-kovati in vajina slava bi se potem živela v Slovincih, ko se boče naš planet že pogreznil v solnce. In Stritar! Zakaj vendar živíš v Evropi? Zakaj ne čitaš ameriških slovenskih časnikov? Kako lahko bi se naučil fine satire v verzu in prozi!

Ali bi ne bilo imenitno, če bi bil Stritar v svojih pesniških in prozaičnih satiričnih proizvodih napisal.

"Ena, dve in krepko pograbi farske zgage."

"Proletarce je propalec."

Za take satirične pušice bi bil prejel Stritar ob sedemdesetletnici gotovo zlat lovorov venec od hvaležnega slovenskega naroda. Ali Stritar je prepustil to slavo ameriškim prestarjem, ki so tako malo slavohlepni, kakor grško-bajniški Herostrat, dobro vedoče, da take satirične pušice ne teknejo slovenskemu narodu, temveč le neki posebni vrsti živih bitij, ki se prav rada drenja okoli polnih koritov.

In ti vrsti živih bitij je bil proletarce še vedno propalec, ker ji navadno že pri rojstvu prineso polno korito, da iz njega je in se redi na račun proletarcev. In če tem koritarskim prestarjem le za nekaj časa odide polno korito, toliko bolj jih skominja po polnem koritu. V svoji želji po koritarskem žlepanju pa pozabijo, da so sami proletarci in torej udrihajo po proletarcih, po ljudeh, ki niso bili ob svojem rojstvu tako pametni, da bi svojim starišem zvolili posestnike koritov.

* * *

Ali ta pasma prestarjev se odeva tudi z brezverskim plaščem. Proti veri ne piše nikdar, ker to bi bil po nazorih prestarjev anarhizem, pač pa slikah kaže človeške slabosti farjev, ker take slike, če prav so grde in ostudne, nesejo denar.

Pa zakaj naj bi bili prestarji izbireni v sredstvih, ki nosijo denar. Saj denar ne smrdi! Za take malenkosti naj se brigajo le proletarci, ki so tako vestni, da trdijo, da denar tudi smrdi, če ga kdo s tem zasluži, da prodaja smrdečo vsebino iz podposteljnega lonca.

Prestarji imajo svoje liste, v katerih lahko dokazujejo narodu, da gnojnica ni gnojnica, da blato iz

podposteljnegag lonca ne smrdi, da to blato prijetno diši, da sta gnojnica in blato najvažnejša faktorja za kulturno povzdigo slovenskega naroda. Kdor pa tega ne verjame, tega pa prestarji slovesno prekolnejo.

Tak je tipus slovenskega ameriškega prestarja. S tem ne mislim eno samo gotovo osebo, pač pa vse slovenske ameriške časnikarje-prestarje, ki vidijo vedno pezdir v očesu svojega bližnjega, za bruno v svojem lastnem očesu so pa slepi.

Jože Zavertnik.

EN DAN V ŽIVLJENJU KRALJA.

Zgodovinska novela.

Spisal E. Curtius.

Daniło se je žarki jutranje, še meglene svitlobe so silili zkozi v gotiškem slogu zidana okna v kraljevsko spalnico, ko se je Ljudevit XI., francoski kralj, prebudil iz težkih, dušo morečih sanj.

Porinil je težka, zametasta zagrinjala v stran in topo zrl v baidahin, ki je strešil lasčivo kraljevske ležišče.

Tam je ginevala počasi grozna pošast, katero je gledal v spanju.

Zopet je videl — kakor že večkrat — duh kralja, ki je bil venčan z različnimi kraljevskimi znamenji, ki so pa počasi ginevala, dokler ni ostal le grozeči obraz Karela VII.*)

Ko so zginitili zadnji sledovi domišljajoče si prikazni, je kralj s svojim robami podperl glavo in vzdihnil:

"Čast materi božji! Bile so le sanje!"

Zlezal je iz postelje in se plazil k vratom, da bi se prepričal, če služabniki in trabanti v predsobi ne spijo.

Potegnil je iz žepa majhno srebrno piščalko, zapiskal je, potem pa še dvakrat pozvonil. Mlad paž je planil v spalnico.

"Zakaj tako počasi," je kralj narhlul paža. "Pomagaj vam bom do urnejših nog, pošlal vam bodem lenuhe v šolo k Tristanu."

Paž je pobledel, ko je kralj izustil ime svojega generalnega profosa in krvnika. Kralj ga je nekaj trenutkov temno bodril, potem pa rekel:

"Pozovi grofa Menlana, potem zdravnika, mojega kancelarja. Pa le brzo, leni deček!"

Paž je zginitil kakor blisk, kralj se je pa hudobno zakrohotal samega veselja, da ena sama njegovih besed širi strah in trepet.

Dobre volje je stopil k oknu, odprl ga in zadovoljno gledal na dvorišče gradiča Plessis les Tours*), kakor tudi na njegove utrdbе, ki so mu obetale, da je varen pred morilci.

Tudi vislicam, ki so na utrdbah pričale ljudstvu o kraljevski krvočnosti in brez katerih noben božji izvoljenec vladati ne more, je posvetil svojo posebno pozornost.

A tu je kralja prebudil iz sladkih misli oster preprič. Kralj je hi-

*) Karel VII., oče Ljudevita XI, je umrl prostovoljno lakote, ker se je bal, da ga bode njegov sin zastrupil.

*) Ljudevit je zgradil ta gradič iz strahu pred morilci.

tro zaprl okno in se obrnil.

Grof Menlan, katerega je poklical paž, je vstopil. Grof Menlan je bil navaden brivec Ljudevita XI., katerega je kralj le radi tega imenoval grofom, da ne bi mu morda kedaj prerezal vratu.

"Le pazite grof," je svareče pričel kralj. "Tudi ti si postal nesramen. Dokler nisi bil grof, si vselej ponižno vstopil v mojo sobo, sedaj se pa pridrviš kakor lovski pes. Ko sem tet povzdignil v plemenitaški stan, si postal surov, a zapomni si, da ti lahko zopet vse vzamem."

Ko je kralj končal, se je vsedel in namignil brivcu naj prične z delom.

Menlan je odložil grofovski plašč in pričel z navadno urnostjo zvrševati svojo obrt. Pri tem delu je pa kralja vedno zabaval z različnimi nesramnimi dogljasji, ki so bili na dvoru kralja Ljudevita XI. v navadi.

"Menlan, kaj delaš," je nakrat siknil kralj. "Ti mi pulliš sive in teme lase. Ako ne boš bolj pazil, te bom poslal na natezalnico."

V tem trenutku se je mrzla roka dotaknila njegove levice. Kralj se je ustrašil, kakor če bi stal kak morilec z bodalom pred njim.

Menlanu se je nekoliko stresnila roka in kralj ga je pahnil od sebe, ker je mislil, da mu hoče prerezati vrat.

Srdit je pogledal v stran, s katere ga je nekdo prijel. Velik mož, njegov dvorni zdravnik, je stal poleg njega in štel udarce žile.

Ko je kralj zapazil svojega kancelarja so se pogubile gube jeze na njegovem čelu, pač pa se je čitala bojazen na njegovem licu.

Kakor je kralj iz strahu pred vratnim napadom imenoval Menlana grofom, istotako je imenoval dvornega zdravnika Coytiterja kancelarjem, da bi pazil na njegovo zdravje.

"Ti se skrivoma priplaziš kakor smrt," je dejal kralj.

"Smrt se ne pritohtopi vedno, milostljivi kralj," je odgovoril Coytier. "Smrt večasih nenadoma zadene kralja kakor berača. Ona pač ne izbira. Vaša žila pač slabo tolče — milostljivi kralj — —"

"Tako je," je boječe pristavil kralj in je zkušal čitati v obraza zdravnika. "Slabo sem spal in imel sem hude sanje. Res se počutim slabo, ali za to pa imamo zdravnike, da nam pomagajo. Poglej jezik, potem pa zapiši kako zdravilo."

Zdravnik je skomiznil in hladno odgovoril:

"Jaz sem le človek in vaše veličanstvo tudi. Leta ginevajo in nihče ne more uteci svoji usodi. Vaša žila kaže le slabost vaše starosti, kajti vaše telo je staro in trhlo in kaže mnogo več let, kakor ste v resnici stari."

Ljudevit je namignil grofu-brivcu, naj odide, potem pa se obrnil proti zdravniku.

"Ti ne smeš živi duši pripovedovati o moji starosti. Star kralj je malo vpliven: kdor hoče vladati, ta se mora ljudstvu vedno kazati kot zdrav, trden in močan človek. Ako si res študiran človek, potem mi skuhaj pijačo, ki me bo pomladila. Zadnjič si zahteval 20.0000 tolarjev, katere sem ti odbil, ker sem bil slabe volje. Ali ta denar lahko še danes dobiš, ako boš moje telo ohranil zdravo in krenko. Jaz še nisem 60 let star, človek pa tudi lah-

ko včaka osemdeseto leto. Živ kralj te lahko kraljevsko plača, od mrtvega pa ne pričakuj ničesar, kakor tudi od njegovega naslednika — k večjem — če bi bil predniku pomagal na drugi svet."

"Bog me varuj take, ga zločina," je zaklicel zdravnik in hinavsko zavil svoje oči. "Živel kralj! Hitro bom napravil zdravilno pijačo, potem pa pri zakladničarju sprejel dar vaše milosti."

Coytier je odešel, kralj je pa pokleknil in po farizejski navadi opravil svojo jutranjo molitev.

Po končani molitvi se je kralj vsedel k zajuterku. Na mizi je bila juha, poleg divjačina in druga jedila.

Strežaj je rezal, paž je pa pokušal. Kralj je povohal vsako jed kakor pes, slednjič je pa porinil od sebe skledo, ker se mu je jed v nji dozdevala sumljiva.

Pogledal je po strani strežaja, potem se pa dvakrat prijel za vrat, kar je toliko pomenilo, da naj vstopi najvišji profoš.

Znameniti Tristan, ki je že čakal v predsobi, je bil takoj na mestu.

"Stric," ga je nagovoril kralj, "preskrbi, da kuharja takoj odpeljejo v ječo, kajti meni se dozdeva, da je v ti jedi strup. Ako je juha zastrupljena, tedaj naj umrje kuhar." in grlo je pogledal paža in strežaja. "Če pa juha ni zastrupljena, tedaj naj se mu našteje 200 palic, ker je hotel s slabim okusom oškodovati zdravje svojega kralje."

Vsi sluge so bežali strahu iz sobe.

Tristan je na pragu nekaj zapovedal, potem se pa vrnil v sobo in se vstopil poleg kralja.

"Kaj novega, stric?"

Tristan je povedal, da nima važnih novic. Edino, kar je pomena vredno, je neka eksekucija, ki se je zvršila ob solčnem vzhodu.

"Vaše veličanstvo! Znano vam je, da je logar tako zanemarjal svoje dolžnosti, da sem ga moral sinoči vtakniti v ječo. danes v jutro pa obesiti."

Kralj je veselo prikimal in rekel:

"Vi ste urni kakor blisk. Vašemu sokolskemu očesu ne uteče niči poljska miš. Jaz ljubim strelo z jasnege neba, ker povečuje kraljevsko mogočnost. Ali se je logar izpovedal, preden je odšel na vislice."

"Spovedal, pa tudi obhajal."

"Tako je prav! Duša naj nikar trpi s telom. Sploh se pa spominjam imena Trappin. Saj se je tako imenoval kaznovani logar?"

"To je dotični strelec iz Mendona, katerega je vaše veličanstvo obsodilo na smrt in kasneje pomilostilo."

"Hla, sedaj se spominjam. Dovolil sem takrat zdravniški fakulteti na njemu napravi prvi poskus za izrez mehurskega kamna. Trappin je prestal težko operacijo, a jaz sem že takrat trdil, da ne bo všel vešalom. Kdo ga je neki nastavil za logarja."

"Eh, grof Menlan, moj gospod! Trappin ima lepo ženo in — —"

"Ha, ha, razumem. Brivec je hudič in rad lovi ženske duše. Ali če bo preveč vganjal svoje neslanosti, mu bom dal za dve coli zožiti vrat, da ne bo moj narod trdil, da na dvoru Ljudevita XI. vlada pravcata razuzdanost. Kaj je še novega Tristan? Kako je s zalogo grofa

Armagnaca? Ali mladi volkovi še žive?"

Sedaj so v vlivalniških kletkah,*) dasi so njih kosti na nogah že popolno skriviljene. Sedaj ne morejo spati, pa tudi ne umreti in tako se lahko vedno spominjajo dneva, ko jim je kri njih očeta brizgnila v obraz."

"Stric, tisti dan je naredil velik vtis. Kajti ljudstvo je lahko spoznalo, da jaz ne odpuščam, pač pa da kaznujem do družega rodu. Tudi otroke veleizdajalca naj hudič vzame, s tem bo satanska zalega za vedno končana."

"Ali kaj pomaga," je po kratkem molku zopet pričel kralj. "Jaz sem vsaki dan starejši, zapustiti bom moral svet in kraljestvo, katero sem napravil mogočno. Coytier je lopov, ker za vsako zdravilo zahteva velikansko ceno."

Stric, jaz si bom poiskal družega zdravnika, potem bodemo že našli sredstva, da bodemo dediči za skopuškim zdravnikom."

Divje veselje se je zrcalilo na licu Tristana, kakor tudi v sleparških očeh kralja.

Ali ko je vstopil zopet zdravnik z rdečkasto, krystalno čisto zdravilno pijačo, o katerem je preje kralj tako zlobno govoril, je Ljudevit takoj hlinil prijaznost. Coytier je najprvo sam pokušil zdravilo, potem je pa Kralj izpraznil čašo iz zinile:

"To zdravilno vino je kakor kri in pomladi človeka, kakor kopelj v krvi mladeničev. Kancelar, kaj misliš ti o takih krvnih kopeljih?"

Coytier je skomiznil.

"Ne morem zajamčiti, da pomaga. Moj kralj in gospod naj napravi poskus."

"Da, to hočemo tudi. In če mi to ne pomaga, potem mi drugo ne pomaga kot molitev. Ali se je častiti pater Fran Pavlanski že vrnil z romanja?"

"On in prestolonaslednik čakata v predsobi na vaša povelja."

Kralj je ostal, se oblekel in odšel v sobo, kjer sta ga čakala pater in prestolonaslednik, kasnejši Karel VIII.

Hitri korakov je Ljudevit stopil k in pokleknil.

"Sveti mož! Blažen bodi tvoj prihod! Mene mori starost, moči mpešajo. Ako hočeš me lahko pomladiš. Ti imaš v tem oziru dovolj moči."

Pater je dvignil kralja in mu odgovoril:

"Gospod! Vi vedno zahtevate naj zvršim kak čudež. Ali to zvršil lahko le bog. Vi se vglobite v pravo molitev, ki ni v nobeni zvezi z formulami in različni obredi, ki je edino posvečena bogu."

(Pride še.)

ŠAOPČENJA MEDJUNARODNOG SOCIJALISTIČKOG UREDA U BRUSELJA.

Donosimo ovdje dva značajna priloga iz izvješća medjunarodnog 1ccccc19-8" 23040 405566 \$50 4 socijalističkog ureda u Bruselju. Donosimo pak ovo izvješće fragmentarno i to zato, jer nam prostor lista ne dozvoljava objelodaniti sva saopćenja. Izostavljene su u glavnom promjene u nutarnjem

*) To hudičevo muko je izumi! Ljudevit XI. Jetnik je imel obe noge v ozkem vlivalniku.

sastavu ureda, kao što i zaključak konferencije od 4. i 5. ožujka, prema kome se imala na dane 16., 17., 18. i 19. srpnja sastati interparlamentarna komisija u Londonu, na kojoj su morali sudjelovati opunomoćeni zastupnici svih ruskih socijalističkih stranaka, a koja je imala biti demonstracija za principe međunarodnog socijalizma i protest proletarijata protiv strahota i zločina carizma. Osim toga izostavljeno je i izvješće druga Keir-Hardie-a o pokretu u Engleskoj i o samsatnome radnome danu. Ovaj se puta dakle ograničujemo na objelodanjenje ovih dvaju značajnih dokumenata:

I. Inozemni odbor saveza letskih socijaldemokrata. Međunarodnom socijalističkom uredu u Bruselju.

Ovim pozivom obraća se savez letskih socijaldemokrata po prvi puta na širu javnost inozemstva, pa si ovom prilikom dozvoljuje uredu saopćiti nešto o svome razvoju i svome djelovanju, odakle će se najjasnije razabrati, zašto baš u ovome času pristupamo uredu.

Područje djelovanja saveza letskih socijaldemokrata su pretežnim dijelom baltičke pokrajine, odnosno ona područja ovih pokrajina, gdje se govori letskim jezikom, a to su gubernementi Livonska i Kuronska s pučanstvom od kojih 2 milijuna duša. Socijalnu strukturu ovog dijela ruskog carstva označuje opstanak ovdješnjeg strogo izrazitog proletarijata. Industrijalno radništvo koncentrirano se u većim i manjim gradovima, kao Riga, Libava, Mitava, Vindava itd., gdje je do sada igrala vodiljnu ulogu buržoazija, koja je vanredno jako procijedjena njemačkim elementima. Ladanjem je ovladala klasa junkera, koja posjeduje gotovo polovicu čitavoga zemljišta, i koja u svojoj politici nimalo ne zaostaje za onom svojih drugova u istočnom Polabljju. Pokraj nje postoji i nešto imućnija seljačka klasa, no ipak su tri četvrtine seoskog pučanstva zemljoradnici bez posjeda, što svakako dovoljno objašnjava jakost pokreta u baltičkim pokrajinama. Ne vlada ovdje manje gladi, nego u nutarnjoj Rusiji, a nezadovoljstvo sa podjelom zemljišta izbilo je svagdje, gdje je samo moglo da izrazi svoje potrebe. Na seljaštvo je nezadovoljno, jer veliki posjed uživa svu silu povlastica, koje su mu ostale još iz dobe kmetstva. Tako ima primjerice još uvijek pravo skrbnništva. Cestarini moraju isključivo podnositi seljaci, dok već decenije uzalud traže pravo lova i ribarstva. Ti odnosi daju doduše pokretu u baltičkim pokrajinama jaki socijalni karakter. Većim dijelom bio je on uperen protiv veleposjeda i postojećeg carskog režima. Kulturni razvoj u baltičkim provincijama dobro razvito, pravo udruživanja i novinstva, mnogo je doprinijelo, da se pokret nije ograničio lih na rušenje političkih zapreka, nego se dao i na pozitivan rad, kako je to osobito jasno izraženo u reorganizaciji mjesne samouprave koncem prijašnje godine.

Rad socijalističke propagande našao je u ovim ekonomskim i kulturnim prilikama vanredno povoljno tlo. Njen početak leži u devedesetim godinama, gdje je najprije prodrila u akademsku omladinu i nosila više teoretski značaj.

U toj formi mogla se prilično nesmetano obavljati.

U to doba počinju se razvijati prve skupine s različitim programatičkim i taktičkim osobitostima, iz kojih su se postepeno konsolidovale dvije postojeće stranke, što sada imaju političko vodstvo na letskom području: "Savez letskih socijaldemokrata" i "letška socijaldemokratska stranka". Prvu organizaciju sastavljaju elementi, koji su prvi od teoretskih rasprava prešli na praktični rad, dok je druga nastala više iz stopljenja akademskih skupina, koje su mogle legalno djelovati. Starija organizacija jest savez, koji je niknuo koncem devedesetih godina, dok je "stranka" kao takova stupila na javno poprište tek godine 1903.

Programatičke i taktičke osobitosti obih organizacija dadu se šematički prikazati kao one socijalnih revolucionara i socijalnih demokrata u Rusiji. No samo šematički. Mi ćemo vam priposlati prevod svoga programa, no hoćemo već ovdje, da upozorimo na glavna obilježja svoga naziranja. Politički dio našeg programa karakterizira zahtjev dalekosežne političke autonomije za našu domovinu, dok program "stranke" ovaj zahtjev isključuje. Oko ovog pitanja vodila se kroz nekoliko godina živa izmjena misli, koja se sada sve više približuje riješenju u smislu naših nazora. Polazeći sa stanovišta demokracije tražimo referendum i inicijativu, što naša bratska organizacija otklanja. Predaleko bi nas vodilo, kad bismo htjeli ovdje proći sva pitanja, o kojima se raspravljalo u savezu s gornjim političkim zahtjevima. Mi se zadovoljavamo s nekim obrisima.

Najdalekosežnija razlika u shvaćanju saveza i "stranke" leži u socijalnom dijelu odnosno u agrarnoj politici. Mi se priključujemo u svojim agrarno-političkim težnjama ruskoj socijalno-revolucionarnoj stranci, a da se kraj toga naravno ne indentificiramo s njome u njenim nazorima o općini. No mi smo uvjerenja, da se svrsi shodna agrarna politika danas ne može zadovoljiti time, da olakša mobilizovanje zemljišnog posjeda, i da sve nade položi u tendence objektivnoga razvoja, od kojih se očekuje ostvarenje konačnih socijalističkih ciljeva, nego hoćemo već sada, kad stojimo u Rusiji u predvečerju velikih prevrata, započeti komad socijalnog uzgojnog rada zauzimajući se za stvaranje radnih zadruga na ladanju, kojima se ima izvanredno zemljište dati na uživanje pod vodstvom i nadzorom samouprave. Kraj oskudnog bogatstva zemlje i gustoće žiteljstva u našoj domovini mislimo, da ćemo samo na taj način moći doskočiti gladi na selu, što kod podjele zemljišta prema privredno-gospodarskim načelima nije moguće. Ovo stanovište otklanja potpunoma drugu organizaciju naše zemlje. Ona hoće zemljište prepustiti čistom prometnom gospodarstvu. Dosljedno prema svome programu razvijamo i osobito živu djelatnost među seoskim proletarijatom, te možemo u tom pogledu zabilježiti najbolje uspjehe.

Misao zadrugarstva nalazi sve više odziva i čini snažnu protutežu težnjama naših malogradjanskih demokrata, koji parceliranjem veleposjeda hoće da uvećaju stalež

farmera, a time da ojačaju sloj svojih reakcionarnih pristaša. Osobitosti obih organizacija izražuju se i u taktici. Mi smo pristaše opsežnih sratetičkih metoda i ne isključujemo u ruskim odnošajima i najoštrij politički pritisak u obliku pojedinačnih napadaja.

Naprotiv slijedi "stranka" više taktiku ruskih socijaldemokrata.

Savez je izdao prvi ilegalni letski časopis "Latweeschu strahneeks" (Letški radnik), za kojim je poslije slijedio "Proletareets". U samoj zemlji izašao je "Usprekschu" (Napred), kome se je priključio specijalni list za dnevnu politiku "Strahneeks" (Radnik). No osobito revno gojio je savez literaturu letsku. Usmena agitacija vodila se u klubovima za propagandu, a poslije i u agitacionim skupštinama. Nadalje je savez sudjelovao u svim revolucionarnim događajima i sukobima prošle godine, te je i sada spreman uhvatiti se u koštac s bijesnim hordama. Još moramo pridodati, da savez veliku važnost polaže na način transporta spisa i t. d., što nam omogućuje, da zadovoljavamo ne samo svojim potrebama, nego da i raznim drugim organizacijama priskočimo u pomoć. Broj naših organizovanih članova iznosi do 10.000.

Vama će biti poznato, pod kakvim odnošajima moramo sada raditi. Stotine naših članova nalaze se u tamnicama, mnogi su morali pobjeći u inozemstvo, gdje sada naj-

oskudnije žive. Naša su sredstva vrlo iscrpljena. Mi smo do sada izbjegavali, da zatražimo pomoć vanjskih drugova, no držimo, da sada i u tom pogledu moramo apelirati na solidarnost drugova, jer trebamo ruku pomoćnicu u borbi, koju vidimo, i koja će u najkraćem vremenu tražiti još tisuće mrtvih i sakatih. Ove strahote nadmašuju i one, koje su se razmahale kod ugušenja poljskoga pokreta od god. 1863. Mi proživljavamo epizodu, najkrvaviju u povjesti naše zemlje. U tom nam je času silno potrebna pomoć.

Naša molba sastoji u sljedećemu:

1. Molimo, da našu stranku primite u savez socijalističkih stranaka, da savezu letskih socijaldemokrata dajete zastupstvo u uredu, i da ga inače u svakom pogledu podupirete.

2. Molimo, da se i Vi sa svoje strane pobrinete oko proširenja letaka, koji na francuskom, engleskom, njemačkom, talijanskom i drugim jezicima opisuju strahote u baltičkim pokrajinama, i da na isti upozorite stranačku štampu i organizacije.

3. Molimo, da povedete sabiranje novca, ako je moguće specijalno za baltičke pokrajine.

4. Molimo, da kod podijeljenja potpora za žrtve ruske revolucije uzmete u obzir i naše organizacije i da savezu obzirom na to, što do sada nije participirao ni na kojoj potpori, dopitate izvjesnu kvotu

POZOR! SLOVENC! POZOR!
SALOON
z modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkin in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in izborna. Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

Martin Potokar
564 So Center Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlje. 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Uradne ure: Od 1 do 4 po ol. Od 7 do 9 zvečer Izven Chicago živeči bolniki naj pišelo slovenski

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.

Pišite slovenski!

1628-1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill.

Res 5155 Prairie Ave.
Phone Drexel 7271.

Košiček Bratje
SALOON!

Dobro pivo, wiskey, likere, vino, izvrstne smodke in prigrizek. Oglasite se na Centri!

SLOVENCEM IN HRVATOM
priporočam svojo

gostilno, dvorano za veselice in društ. zadeve.

Točim izborna pivo "Magnet", fina namizna importirana in domača vina, izvrstno žganje itd. Pri meni so le fine, unijske smodke na prodaji! —

JOŽE POLAČEK,

635 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

POZOR!

Slovincem in Hrvatom naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

po najnovjšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, ki spadajo v delokrog oprave — oblek. Pridite in oglejte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.

598-600 Blue Island Ave.,

Chicago.

POZOR!

od novca, što ga je ured već do sada sabrao.

Ruska revolucionarna stranka i stranka poljskih socijalista (P. P. S.) dat će vam najpripravnije svaku informaciju o svojoj organizaciji.

Sa sudruškim pozdravom
Savez letskih socijaldemokrata.
Drug Karski poslao je u ime socijalno demokratske stranke u Poljskoj i Litaviji slijedeće pismo i moli, da se članovima ureda stavi do znanja.

Štovani drugovi!
Oči svega socijalističkoga svijeta uperene su danas prema istoku, gdje se zadržanim pogledima proletarijata ukazuje jutarnje rumenilo narodne slobode, optočene krvavim purpurom, gdje buržoazija u strahu i trepetu gleda, kako crvena sablast socijalne revolucije poprima vidne oblike. Duma je prije svoga ona, koja čini središte općenitog interesa. Ova duma, koja je nikla iz krvi proletarijata, koja svoj opstanak zahvaljuje neupućenosti seljačkog pučanstva i čeznuću buržoazije za dokrajčenjem revolucije, koja nas poplavljuje s pravom bujicom beskonačnih govora, a da kraj toga ni na časak ne priječi vladu, da kao i prije proljeva potoke ljudske krvi.

Iz lista jednog člana stranke, čiji smo sastavni dio i mi, saznali ste za krvave progone naše "ustavne" vlade, koja dan za danom podiže nova vješala, na kojima borci za slobodu plaćaju životom svoju požrtvovnost. Duma označuje ova djela krvave carske pravde kao , rosta umorstva. Vlada s podvostručenom snagom diže svoje žrtve na vješala. Vješala se koče u Sebastopolu, Rigi, Varšavi, Sibiriji. S vješalima je vlada pokrila cijeli "slavodobitni put", koji je narodne zastupnike iz svih dijelova carstva dovodio u dumu, što ju je ona sazvala. Duma proglašuje carsku vladu zločinačkom bandom. Vlada nastoji, da ovaj naziv zasluži novim zločinima. U svom zlotvornom ludilu izmišlja svaki dan novije, svaki dan divlje mjere potlačenja u nadi, da će izazvati novi, možda preuranjeni izljev ogorčenja patničkog puka, da uzmogne revoluciju konačno ugušiti, i da ovo ognjište revolta, koje uzbudjuju već čitavi svijet, pretvori u zemlju, u kojoj vlada grobna tišina.

Na području naše specijalne djelatnosti, u toj, bezbrojnim potoci- ma krvi poplavljenj Poljskoj slavi ona i opet orgije, koje su još strašnije, nego sve, što se dogodilo u Odesi, Homelu, Kišenjevu i t. d. Usljed Petarde, bačene u gomilu religioznih ophodnika, na što su slijedili hici iz samokresa, probu- diše zločinci Trepovljeve bande sumnju, kao da su Židovi htjeli napasti kršćansku procesiju i bombom ubiti svećenika. I u tili čas sjatiše se najniži talozi gradskoga žiteljstva zajedno sa bandom, koja je upravo za tu svrhu bila naručena, te otpoče pokolj, koji po svojoj okrutnosti nema premca ni u krvavim analima carske povjesti. Vojništvo gleda pasivno pokolj, i kad se napokon gane iz te svoje nedjelotvornosti čini to samo zato, da poput divljih zvijeri nahuckane narije uzmogne progonoiti.

Drugovi! Mi, koji smo se već privikli krvavim strahotama carskoga režima, i mi se sami užasavamo pred opisom ovih prizora, ko-

ji moraju zgroziti cijeli civilizovani svijet. I to, što se u Bjalostoku dogodilo, imalo bi, kako Trepovljeva "crna stotina" snuje, biti tek prolog drugim i sličnim prizorima. Mi imademo pouzdane obavijesti, da se skorih dana u Varšavi spremaju protužidovski izgređi. Bjalostok, vješala u Varšavi, Rigi i drugim gradovima imala bi biti znak za ugušenje revolucije u Rusiju, a time da se uguše i pokreti za slobodu i u cijeloj Evropi.

(Dalje pride.)

O graftu

v S. N. P. J.

V PRIHODNJI ŠTEVILKI !!!!

Pozor!

Rojake po Pennsylvaniji in Ohio opozarjamo, naj se varujejo sleparja Johna Stoniča, bivšega predsednika S. N. P. J., ki lazi pod vplivom stolca v jednoti z urami in

veržicami okoli. John Stonič, grafiar v S. N. P. J., ni več predsednik jednote! — Dob! je zasluženo brcu.

Listnica upravištva.

— Parkrat smo že opominjali rojake in cenj. naročnike, naj na pošti odločno zahtevajo njih stvari, kajti rado se zgodi, da leže stvari na pošti, pa se iz malomarnosti poš. uradnikov — posebno po deželi — ne pride rečem v oko.

Na tak način nastanejo nesporezumljive reklamacije, ki dajo nepotrebnega opravka reklamatorju in upravištvu. — Pozor torej!

Klemenčič, Tacoma: Glede tiste stvari je vse v redu. Svota je vknjižena; izkazana pa zato ni, ker naročnino ne izkazujemo, pač pa "listu v podporo". — Najtopleje pozdrave!

Viljem Brun Schmid, Minneapolis: "Kaprico" vzeli naznanje; "überschuss" se Vam vrne v poš. znakah. — Adijo!

Gostilna pri Čeh-u!

Podpisani naznanjam rojaki m, da sem otvoril novourejeni saloon

568 S. Centre Ave., Chicago

V mojem salonu se d. bi vse, sem spadajoče stvari. Pridite in pripeljite zance in prijatelje!

Z vsem spoštovanjem

FRANK ČEH.

Jugoslovanska vinarna!

Podpisani naznanjam Hrvatoma in Slovencem v Chicagi in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.

Pridite, pripeljite zance in prijatelje, da se prepričate. Z vsem spoštovanjem

Slavoljub Štajdohar,
316 W. 18th St., Chicago

Kedo vam zamore pomagati.

Ako ste bolni, slabi ali v nevolji?

Na svaki način samo oni zdravnik, kateremu se dobro znane vse človeške bolezni, trpljenja in slabosti!

ROJAKI! Pazite komu poverite zdravljenje Vaših bolezni!

Kajti v Vašem zdravju obvisi Vaša prihodnost, kakor tudi Vaša družina, Vaši mladi in dragih, za katere se mučite in delate. Zato raj rojaki, ako Vam je potreba nasveta ali zdravniške pomoči, vedite, da je naš stari, izkušeni in po celem svetu znani in slavni:

Dr. E. C. COLLINS Medical Institute,

edini, kateri zamore in kateri garantira, da Vas zagotovo ozdravi od katere koli akutne, kronične ali zastarele bolezni kakor: bolezni na pljučah, prsih, želodcu, črevid, ledvicah, jetrah, mehurju, kakor tudi vse bolezni v trebušni votlini, bolezni v glavi, nosu, grlu, nervoznost, živčne bolezni, prehudo utripanje in bolezni srca, katar, prehlajenje, naduho, bronhialni, pljučni in prsni kašelj, bluvanje krvi, mrzico, vročino, težko dihanje, nepravilno prebavljanje, revmatizem, giht, tiganje in bolečine v križu, rokah, nogah, ledjih in boku, zlato žilo (hemeroidi), grižo ali preliv, nečisto in pokvarjeno kri, otekline noge in telo, vodenico, božjast, slabosti pri spolnem občevanju, polucije, nasledke onanije (samoizrabljivanja), šumenje in tok iz ušes, oglušanje, vse bolezni na očeh, izpadanje las, luske ali prhi na glavi, srbenje, lišaje mazolje, ture, hraste in rane, vse ženske bolezni na notranjih organih, neurastenični glavobolj, neredno mesečno čiščenje, beli tok, bolezni na maternini i. t. d., kakor tudi vse ostale notranje in zunanje bolezni. On je prvi in edini, kateri ozdravi jetiko in Sifilis kakor tudi vse

tajne spolne bolezni moške in ženske.

POZOR! Zakaj drugi zdravniki ali zdravniški zavodi nimajo pisemenih zahval ali slik od ozdravljenih bolnikov! **Odgovor!** Zato ker niso nikogar ozdravili — potem je popolnoma naravno, da se jim ljudje ne zahvaljujejo.

Tu donášamo par slik onih bolnikov katere je naš slavni Dr. E. C. COLLINS, M. I., v zadujem času popolnoma im do kraja ozdravil.

Ozdravljen: bolezni v prsih, težkega dihanja in slabosti.

VLADIMIR S. JOVANOVIČ,
New Albany, Ind.

Ozdravljen: bolečine v križu in reumatizma v rokah in nogah,
JOZO PERNAR,
Box 212, Richmond, W. Va.

Ozdravljena: težke prsne bolezni in reumatizma v križu in ledjih,
TEREZIJA KUMOR,
10113 Commercial Ave., Chicago, Ill.

Ozdravljen: Rheumatizma in stisnenja mehurja.
BOŽO DOBRAŠ, Box 51 Boston, N.Y.

Ozdravljen: Dispepsije in želodčnega katarja.
MILOŠ LAVRNIC,
A. V. S. Co., Leadville, Colo.

Ozdravljen: prebadanja v rebrih.
MARKO TRBOVIČ,
23 River Bank, Kansas City, Kans.

Ozdravljena: bolezni v prsih, želodčnega katarja in težkega dihanja in bolezni srca.

MICHALINA MOKRAWIČKA,
45—5th Street, Passaic, N. J.

Imamo še na stotine drugih pisemenih zahval od ozdravljenih bolnikov, — katerih pa radi pomanjkanja prestora nemoremo vsih naekurat objaviti. — Zato raj rojaki Slovenci! Predno se obrnete na kakoga zdravnika ali zdravniški zavod — prašajte nas za svet — ako ste bolni, slabi ali nemočni — ali ako Vas drugi zdraviki niso mogli ozdraviti, — točno in brez vsacega sramovanja opišite Vašo bolezen v svojem materinem jeziku — pišite koliko ste stari — koliko časa traja bolezen ter vse glavne znake bolezni. Ako Vam bolezen popolnoma znana, pišite po knjiga Zdravje katero dobite zastonj, ako pismu priložite nekoliko poštnih znakov za poštnino. — Pisma naslavlajte na sledeči naslov:

DR. E. C. COLLINS MEDICAL INSTITUTE,
140 WEST 34th ST.,
NEW YORK, N. Y.

potem smete z mirno dušo biti prepričani Vašega popolnega ozdravljenja.

Kedor hoče osobno priti v ta zavod, je isti odprt vsaki dan od 10 predpoldnem do 5 popoldne, — ob nedeljah in praznikih od 10 do 1.